

Nebūkite liūdni, nes džiugesys Viešpatyje yra jūsų stiprybė (Neh 8,10)

2013 m. spalio Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys Nr. 10 (135)

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X

Spalio 31 d. – Reformacijos – Tikėjimo atnaujinimo – šventė

REFORMACIJOS DIENAI 1517

*Liuteris, vienuolis buvęs,
Paskelbė Tezes raštu:
„Te bažnyčia neiškraipo
Biblijos tiesų šventų“.*

*Dievui skiriam didžią garbę,
Meldžiam iš karštos širdies,
Kad palaimintų žmoniją,
Teiktų mums dangaus vilties.*

*Reformatų giesmės skamba,
Žadina kilnius jausmus
Ir visus, kas Dievą myli,
Kviečia jos užeit pas mus.*

*Platūs laiptai prie bažnyčios
Veda į maldos namus,
Kur Dvasia Šventoji sklando,
Kristaus Žodis moko mus.*

*Ačiū kunigams, giedoriams
Už giesmes ir už maldas.
Kas pabus mūsų bažnyčioj –
Tas palaimą širdžiai ras.*

Alfredas Naktinis,
2012 10 05, Vilnius

Vitenbergo pilies, Vokietija, bažnyčios durys, ant kurių yra iškaltos garsiosios 95 tezės, augustinų vienuolio Martyno Liuterio paskelbtos 1517 m. prieš Vėlinės – spalio 31 d. Jos buvo nukreiptos ne tik prieš tuo metu platinamas indulgencijas, bet ir prieš katalikų tikėjimo dogmatiką bei tuometinės Bažnyčios organizacinės struktūros pagrindus.

Meilės įstatymas

Pamokslo pagrindų paimti skaitiniai iš Laiško efeziečiams 6 skyriaus 10-17 eilutės ir Evangelijos pagal Joną 15 skyriaus 9-17 eilutės.

*Mieli broliai,
mielosios sesės,*

šiose Evangelijos skaitinio eilutėse kalbama apie Dievo meilę, apie Tėvo meilę, apie tą žemišką gyvenimą, kuris nugalėtas vadovaujantis meilės įstatymu, tikėjimu ir viltimi.

Viešpats kalba apie įstatymą, apie meilės įstatymą – gyvenimo palydovą, kuris asmeninį gyvenimą padaro džiaugsmingu. Viešpats duoda mums įstatymą ir jo vykdymas nėra tik tikinčiam krikščioniui sudrausminti ar jo veiklą apriboti. Viešpats Savo Žodžiu mokė ir moko įstatymo, ir jei jis nuoširdžiai priimamas – šio įstatymo vykdymas – tai džiaugsmas Dievui ir džiaugsmas įstatymo vykdytojui. „*Aš jums kalbėjau, kad jumyse būtų manasis džiaugsmas ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų*“, kad kaip Dovydas galėtume pasakyti: „*Viešpats mano Ganytojas, man nieko netrūksta*“. Viešpats mums duoda nuostabų įstatymą, Jis mus ganydamas, iš mūsų reikalaujamas, mus drausmindamas ir bardamas visgi duoda galimybę gyventi pilnatvėje, kad mums nieko netrūktų.

Dar Viešpats mums pateikia puikų, nuostabų, viltingą pasiūlymą: „*Jūs būsite mano draugai...*“. Kaip nuostabu būti Viešpaties draugu!

Ne tik mokiniu, ne tik sekėju, ne tik tarnu, bet ir draugu.

Tai skaitydami, tikrai galime užsimiršti, galime džiaugsme pasiklysti ir nebeišgirsti ar nebepamatyti, jog pažadas yra ir reikalavimas: „*jei darysite, ką jums įsakau*“.

Jėzus savo mokinius vadina draugais, nes viską jiems paskelbė, viską parodė, supažindino ir pasiuntė į pasaulį skelbti Evangelijos.

Ar mes galime laikyti save Kristaus draugais? Labai norėtume, bet ne visada galime, nes vis pažeidžiame Dievo įstatymą, Jo Meilės įstatymą, vis nusižengiame, vis supykstame, pasipuikuojame ar pameluojame... O kai taip darome savo artimui – juk nebegalime sakyti, kad jį mylime. Nors Viešpats Jėzus mums įsako, labai griežtai įsako: „*Aš jums tai įsakau: vienas kitą mylėti*“. Jei iš tikrųjų mylėsime savo artimą, nenusižengsime Dievo įstatymui – Meilės įstatymui, tik tada mūsų džiaugsmui nieko netrūks, tik tada būsime Jėzaus draugais.

Viešpats moko – *būkite apsiginklavę Dievo ginklais*. Dievo ginklai – tai Dievo Žodis – Biblija. Dievo Žodžio skleidėjas, platintojas buvo prieš metus miręs ilgametis Lietuvos Biblijos draugijos vykdomasis direktorius, ev. reformatų Konsistorijos prezidentas, kuratorius

Mykolas Mikalajūnas, kurio pelenus sugražinome gimtųjų Kėdainių žemei spalio 20-ąją. Jis skleidė Dievo Žodį, gal ne taip dažnai balsu, bet tiesiogine prasme – rašytiniu žodžiu, leisdamas, redaguodamas, platindamas Biblijas – Šventąjį Raštą – Gyvąjį Dievo Žodį. Mykolas tiesiogiai, fiziškai nešė ir skelbė Dievo Žodį, išvežiodamas Biblijas po atokiausius Lietuvos rajonus ir kaimus. Jis ne tik pats ginklavosi, tačiau apginklavo ir daugelį mūsų – Lietuvos žmonių, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas.

Tik apsiginklavę Dievo ginklais galime atsilaikyti, tik taip galime iškęsti, tik taip nepasiduoti velnio klastoms, bet pasilikti Tiesoje.

Taigi, broliai ir sesės Kristuje Jėzuje, Viešpaties įstatymas yra ne tik mums Meilės įstatymas, Džiaugsmo įstatymas, bet ir Vilties ir Tikėjimo patvirtinimas bei amžinojo gyvenimo garantas. Todėl skelbkime Jo Gerąją Naujieną apsiginklavę visais Dievo ginklais: susijuošę strėnas tiesa, apsilvilkę teisumo šarvais, pasiėmę tikėjimo skydą, išganymo šalną bei Dvasios kalaviją, tai yra **Dievo Žodį**.
AMEN.

**Vilniaus ev. reformatų
parapijos klebonas,
kun. Raimondas Stankevičius**

Protestantų Bažnyčia Olandijoje

Reformatų bažnytelė narcizų lauke

Protestantų Bažnyčia Nyderlandų karalystėje įregistruota 2004 m. gegužės 1-ąją. Ji susikūrė apsijungus Olandų reformatų Bažnyčiai, Reformatų Bažnyčiai Olandijoje ir Evangelikų liuteronų Bažnyčiai. Olandų protestantų Bažnyčia vienija apie 2,1 milijoną narių ir yra pati didžiausia denominacija Nyderlanduose. Protestantų parapijų (reformatų, liuteronų) visoje šalyje yra apie 1800, jas aptarnauja per 2200 dvasininkų. Net 600 iš jų dirba pastoracinę darbą globos namuose, kalėjimuose, teisėsaugos įstaigose ir ginkluotosiose pajėgose.

„V.r.ž.“ inf.

Biržuose Brastos Biblijai skirtas renginys

Spalio 12 d. Biržų krašto muziejuje „Sėla“ įvyko Brastos Biblijos išleidimo 450 metų jubiliejui paminėti skirtas renginys „Skirtingai vieningi“.

LERB vicesuperintendentas kun. Rimas Mikalauskas, pranešime „Brastos Biblijos fenomenas“ plačiai apžvelgęs istorines aplinkybes, pabrėžė Brastos Biblijos išskirtinumą.

Renginyje be reformatų kunigo Rimo Mikalausko dalyvavo ir kitų Biržų krašto religinių konfesijų kunigai ir pastoriai: katalikų – Dalius Tubys, evangelikų liuteronų – Juozas Mišeikis, evangelinio tikėjimo krikščionių sekmininkų – Linas Šnaras, jungtinės metodistų – Raimondas Piečia bei gausūs parapijiečių būriai.

Vakaro muzikinėje dalyje evangelikų reformatų bažnyčios choras „Soli Deo Gloria“, vadovaujamas

Jūratės Duderienės, atliko Reformacijos himną „Tvirčiausia apsaugos pilis“ (1530 m. parašytas) bei Paulo Gerhardo 1653 m. sukurtą giesmę „Visa širdim aš vis linksmai...“. Sekmininkų bažnyčios tikintieji pagiedojo keletą giesmių iš Onos Viederienės 1920–1957 m. surašyto giesmynėlio, metodistų bažnyčios – pagrojo muzikinėmis lazdelėmis, katalikų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios choras, vadovaujamas Viktorijos Morkūnienės, – grigališkojo giedojimo ir gegužinių pamaldų giesmes. Pabaigoje Pabiržės folkloro ansamblis „Žemyna“ parodė muziejnininkės Snieguolės Kubiliūtės režisuotą spektaklį „Palaidūnas“ (pagal kunigų Broniaus Šlapelio

ir Edmundo Rinkevičiaus biblijine tematika sukurtą pjesę).

„V.r.ž.“ inf.
Pagal Antano Seibučio str.
www.siaure.lt

Brastos Biblijos 450 metų jubiliejaus minėjimas Vilniuje

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje atidaryta paroda, skirta Brastos Biblijos išleidimo 450-osioms metinėms. Renginyje dalyvavo kultūros istorikė habil. dr. Ingė Lukšaitė, kalbininkė dr. Gina Kavaliūnaitė Holvoet, menotyrininkė dr. Jolita Liškevičienė, svečiai iš Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinės mokslinės Jakubo Kolaso bibliotekos, gausus miestelėnų būrys. Parodos kuratorė – Daiva Narbutienė.

Renginys, skirtas leidiniui, paveikusiam Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir viso regiono įvairiakalbės raštijos raidą, pradėtas Reformacijos himnu „Tvirčiausia apsaugos pilis“, kurį sugiedojo Austėja Nakienė ir Janina Pamarnackienė.

Kultūros istorikė habil. dr. I. Lukšaitė, kalbėdama apie Brastos Bibliją, sakė, kad „ši knyga yra daugiausiai procesų pradžių žymintis leidinys. Kunigaikštis Mikalojus Radvila Juodasis sugebėjo sutelkti specialistus, kurie išvertė Bibliją į lenkų kalbą ir išleido šį poligrafijos šedevrą. Vargu, ar šiandien kas galėtų mesti tokias dideles išlaidas kokiai nors knygai. O XVI a. taip galėjo būti. Specialistams Radvila Juodasis sudarė tinkamas sąlygas darbui, tad jie galėjo per įmanomai trumpiausią laiką kokybiškai atlikti savo darbą –

išversti Bibliją“.

Mokslininkė taip pat pabrėžė, kad tuomet naujai atsirandanti ev. reformatų bendruomenė buvo telkiama per spausdintą Dievo Žodį – Bibliją. „Tai buvo nauja Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. Ši knyga pradėjo

biblistinį judėjimą – Brastos spaustuvėje po Biblijos buvo išleista eilė kitų teologinių leidinių. Žmonėms reikėjo spausdinto Dievo Žodžio. Vien per XVI a. šioje spaustuvėje buvo išleisti penki Biblijos vertimai į įvairias kalbas.

nukelta į 4 p. ►

LRIKD pirmininkas D. Balčiauskas dėkoja LMA Vrublevskių bibliotekos direktoriui dr. Sigitui Narbutui

Profesorė reformatų santykį su šiuo leidiniu nusakė savo pačios matytu vaizdu: „Pasvalio rajone, Švobiškyje, yra maža, kukli, mūrinė ev. reformatų bažnyčia. Pro šios šventovės langus sklindantys saulės spinduliai susipina su ant Dievo stalo padėtos Brastos Biblijos puslapiais... Ir tai neįmanoma nusakyti žodžiais. Tai reikia pajauti... Tas gilus jausmas spausdintam Dievo Žodžiui nepranyko amžių tyruose, jo nesunaikino karai, marai, badas. Tai išliko ir lieka žmonių širdyse...“.

Kalbininkė dr. G. Kavaliūnaitė Holvoet apžvelgė Brastos Biblijos pagrindinius vertimo aspektus. Minėjo su kokiais iššūkiais susidūrė vertėjai, norėdami Dievo Žodį padaryti kuo artimesnį, suprantamesnį kiekvienam. Dr. G. Kavaliūnaitė Holvoet pateikė įvairių to laikmečio Biblijų vertimo pavyzdžių.

Menotyrininkė dr. J. Liškevičienė susirinkusius supažindino su Brastos Biblijos antraštinio lapo menine verte ir pacitavo žymaus dailės istoriko Pauliaus Galaunės žodžius: „Pirmą kartą Lietuvos knygos meno srityje visu savo gražumu sužibo Radvilų – Lietuvos Brastos Bibliją. Jos titulinis lapas yra vienas žaviausių renesansinių spaudinių. Jos kompozicijų sudėtingumas, formų traktavimas atsispindi Brastos Biblijos antraštiniame lape“.

Parodoje dalyvavę svečiai iš Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinės mokslinės Jakubo Kolaso bibliotekos kartu su Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos atstovais pademonstravo bendrą projektą – kompaktinę plokštelę „Brastos Bibliją: 450-osioms

išleidimo metinėms“ (rusų k.).

Parodos kuratorė knygotyrininkė dr. D. Narbutienė renginio dalyvius supažindino su paroda, jos svarba ir reikšme šiandienos žmogui: „Ši Bibliją, išėjusi 1563 metais Mikalojaus Radvilos Juodojo dar prieš dešimt metų įsteigtoje spaustuvėje Brastoje, yra ypatinga tuo, kad yra laikoma XVI a. poligrafijos šedevru. Tai liudija renesansinis antraštinis lapas, kurio centre – pažinimo medis. Iš vienos jo pusės Senojo Testamento bibliniai siužetai, iš kitos – Naujojo Testamento. Bibliją Radvilos Juodojo buvo dedikuota Žygimantui Augustui. Biblijos pradžioje yra įdėta dedikacija su įžangos inicialu, Žygimanto Augusto monograma“. Pasak jos, knyga dedikuota Žygimantui Augustui, kadangi be jo būtų vargiai išėjusi.

Prieš 450 metų kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Juodojo Lietuvos Brastoje 1553 m. įsteigtoje reformatų spaustuvėje buvo išleista Bibliją lenkų kalba. Tai pirmoji lenkiška evangelikų Bibliją ir pirmoji Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Šventojo Rašto laida šnekamąja kalba. Ši knyga dar vadinama Radvilų Bibliją. Išėjusi, kaip manoma, 500 egzempliorių tiražu, Bibliją plito ne tik tarp evangelikų – ji buvo žinoma ir stačiatikių aplinkoje.

Šiandien yra išlikę nemažai jos egzempliorių, tačiau nedaugelis iš jų yra geros būklės. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomi penki egzemplioriai, iš jų tik vienas yra beveik tobulas – trūksta vieno lapo pratarmėje ir vieno pabaigoje. Šis egzempliorius Bibliotekai atiteko 1941 m. perėmus Vilniaus evangelikų reformatų Sinodo bibliotekos archyvą ir knygų rinkinius.

Parodoje, kuri veiks iki lapkričio vidurio, taip pat eksponuojami iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos fondų iškelti rankraštiniai ir spausdintiniai dokumentai, liudijantys Brastos Biblijos pasirodymo aplinkybes, taip pat Šventasis Raštas kitomis kalbomis.

**Viktorija Liauškaitė
Parengta naudojant**

www.lrt.lt pranešimą 2013-10-31
Nuotraukos Aurelijos Arlauskienės

Radvilų ąžuolynas parengtas žiemai

Saulėtą spalio 19-osios šeštadienį grupė puikiai nusiteikusių Vilniaus ev. reformatų skubėjo į Radvilų ąžuolyną netoli Dubingių piliavietės. Skubėti buvo ko, nes reikėjo paruošti žiemai eglaites: patepti jų viršūnėles specialiu tepalu, kuris apsaugotų medelius nuo žvėrelių, o apie ąžuoliukus „aptrypti“ žolę, kuri per vasarą smarkiai suvešėjo.

Dirbta sparčiai ir linksmai: akis ir širdis džiugino sustiprėję medeliai – kai kurie ąžuoliukai ne tik kuolelius, bet ir jų sodintojus gerokai praaugo, jiems ūgiu nė kiek nenusileidžia ir gražuolės eglutės. Džiugu, jog šį kartą į linksmą „priežiūros“ būrį įsiliejo ir naujos, jaunos jėgos: be senbuvų – Mortos, Roko, Nojaus, čia šurmuliavo ir jų draugai – bendraamžiai bei vyresni jaunuoliai.

Paruošę medelius žiemai, susikaupėme tyliai maldai – prisiminėme prieš metus Amžinybėn išėjusį visų mūsų mylėtą ir gerbtą parapijietį, LERB prezidentą, kuratorių Mykolą Mikalajūną, kuris prieš trejus metus su visais kartu sodino šį ąžuolyną.

Skanaudami suneštines vaišes, dėkojome parapijietei, Radvilų ąžuolyno idėjos autorei Danguolei Juršienei už entuziazmą, už mokėjimą ąžuolyno priežiūros darbus paversti gražiu, šauniu bičiulių pasibuvimu.

Primename, jog 2011 m. pavasarį Molėtų rajone, Joniškiu seniūnijoje, Merkio kaime, netoli Dubingių piliavietės plytėjęs keliolikos hektarų laukas ev. reformatų bendruomenės narių iš visos Lietuvos dėka tapo Radvilų ąžuolynu. Čia pasodinta 3700 ąžuoliukų ir 1300 eglaičių.

Viktorija Liauškaitė
Aurelijos Arlauskienės nuotraukos

Ekskursija po Kristijono Donelaičio žemę

2013 m. liepos 20-21 d. Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos ir Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pakviesti po Karaliaučiaus kraštą keliavo vilniečiai. Tarp jų nemaža dalis – reformatai. Perspausdiname sutrumpintą Algirdo Žemaitaičio straipsnį „Vorutoje“.

Iš Vilniaus Lukiškių aikštės autobusu išvykome į dviejų dienų ekskursiją „Donelaičio žemės įkvėpimas...“ maršrutu *Vilnius–Tolminkiemis–Gumbinė–Lazdynėliai–Ragainė–Tilžė–Raušiai–Karaliaučius–Isrutis–Vilnius*. Žygio tikslas – prisiminti mūsų literatūros klasiką Kristijoną Donelaitį ir paminėti artėjantį jo 300 metų gimimo jubiliejų (2014-01-01).

Visos kelionės metu ekskursijos vadovas Aleksas Bartnikas pasakojo apie pravažiuojamas vietas, svarbiausius istorinius įvykius, žymius žmones, gamtos ir architektūros paminklus. Jam talkino urbanistas prof. habil. dr. Jurgis Vanagas, Baltijos krantų tyrėjas prof. habil. dr. Rimas Žaromskis, istorikė prof. habil. dr. Aldona Prašmantaitė ir kt.

Pagrindinė Mažosios Lietuvos dalis – **Karaliaučiaus kraštas** – tai lietuviškojo žodžio lopšys. Čia veikė Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapolionis, Martynas Mažvydas, Jonas Bretkūnas, Danielius Kleinas ir kt. lietuvių raštijos veikėjai.

Kaliningrado srities valdžią labai erzina, kad lietuviai šį kraštą vadina Mažąja Lietuva, nors tas istorinis pavadinimas vokiečių kronikose žinomas jau XVI a. Tačiau paskutiniu metu jau nesibaido vokiškų krašto vietovių ar restoranų pavadinimų. Net ir K. Donelaičio memorialiniame muziejuje parodos pavadinime jau rašo ne tik Čistyje Prudy, bet ir vokišką vietovardį – *Tollmingkehmen*. Bet kaip velnias kryžiaus bijo lietuviško pavadinimo. Priminsiu, kad iki 1948 m. visi krašto gyvenviečių ar hidronimų pavadinimai pakeisti į rusiškus, neturinčius jokio ryšio su buvusiais. Tačiau per paskutinius penkiolika metų požiūris į senąją krašto istoriją pasikeitė į gerąją pusę. Jau ne viena karta užaugo. Pagal paskutinį gyventojų surašymą Karaliaučiaus krašte gyvena tik apie 10 tūkst. lietuvių.

Iš Vilniaus per Trakus, Aukštadvarį, Prienus, Marijampolę, Kybar-

tus (čia kirtome valstybinę sieną su Rusijos Federacija – Lieponos upelį), Stalupėnus (Nesterovą) atvykome į mūsų pasaulinės reikšmės poeto, lietuvių grožinės literatūros pradininko, evangelikų liuteronų kunigo **Kristijono Donelaičio** paskutinę darbovietę Tolminkiemį.

TOLMINKIEMIS (*Čistyje Prudy*) – buv. gyvenvietė ir dvaras 21 km į pietryčius nuo Gumbinės, 21 km į pietvakarius nuo Stalupėnų Šventainės (*Ruskaja*) upės kairiajame krante. Apie 1589 m. įkurta liuteronų parapija, pastatyta bažnyčia, įsteigta parapijinė mokykla. 1682 m. pastatyta antra bažnyčia. 1747 m. perstatyta klebonija, 1760 m. įrengti vargonai, 1764 m. pastatytas namas kunigų našlėms. Pamaldos lietuvių kalba laikytos iki XIX a. vidurio. Baigiantis II pasauliniam karui, 1944 m. rudenį miestelio didelė dalis sugriauta.

Beje, Tolminkiemyje kunigavo (1600–21) ir Jonas Rėza (1576–1629), naujai perrašęs ir išleidęs Dovydo psalmes (1625).

2014 metais plačiai bus minimas K. Donelaičio gimimo 300 metų jubiliejus. Tolminkiemyje veikia 1979 m. įkurtas jam skirtas memorialinis muziejus. Priešais bažnyčią 1964 m. pastatytas paminklinis akmuo.

Bažnyčioje buvo deklamuojamos „Metų“ ištraukos, sugiedota giesmė „Dieve Tėve mielas“. Kriptoje ant K. Donelaičio kapo padėjome gėlių.

Įdomi ir klebonijos muziejinė ekspozicija (XVIII a. interjeras ir baldai); bus atkuriamas ir sodas.

Iš Tolminkiemio mus palydėjo smulkus lietutis, tačiau paskui bei kitą dieną oras buvo tikrai karštas ir saulėtas.

Krašte beveik nebeliko senųjų ūkinių pastatų, o ir gyvenamųjų namų vis mažėja, nyksta. Beveik visus raudonus čerpių stogus pakeitė pilkas šiferis, nors kai kur jau statomi gražūs ir nauji pastatai ar restauruojami senieji. Laukuose matosi raudonplytės nedidelės transformatorinės,

Lauryna ir Gertrūda skaito iš Donelaičio poemos „Metai“

Kristijono Donelaičio kapas

naudojamos pagal senąją paskirtį (jų dar nemažai). Tačiau kraštas apleistas, vaizdas nykus, apgailėtinas – anksčiau tankiai apgyventame krašte liko mažai išretėjusių kaimų, atskirų sodybų.

VALTARKIEMIS (*Ol'chovatka*) – gyvenvietė Romintos upės dešiniame krante, 12 km į pietvakarius nuo Gumbinės, 10 km į šiaurės vakarus nuo Tolminkiemio, minima jau 1554 m. 1607 m. įsteigtas parapijos centras, pastatyta bažnyčia. Valtarkiemyje kunigavo žymūs lietuvių raštijos veikėjai: 1650 (1656?)–1663 m. Merkėlis Švoba, 1664–1692 m. Ernstas Dietzelius, 1692–1707 m. Jokūbas Perkūnas

Otto Haicherto freska

jaunesnysis, 1708–1749 m. Pilypas Ruigys, 1779–1822 m. Johanas Gotfrydas Jordanas (1753–1822). Pastarasis (Įsruties precentorius 1776–1779) susirašinėjo su K. Donelaičiu, iš jo našlės Anos Reginos gavo ir išsaugojo poemos „Metai“ rankraščius.

GUMBINĖ (*Gusev*) – miestas 25 km į rytus nuo Įsruties, 36 km į vakarus nuo Eitkūnų, Romintos ir Pisos upių santakoje. Gumbinės bažnyčioje krikštytas netoliese gimęs K. Donelaitis.

Gumbinės žemės ūkio kolegijos salėje apžiūrėjome prof. Otto Haicherto puikią freską „Karaliaus Fridricho Vilhelmo I susitikimas su kolonistais iš Zalcburgo Prūsijoje“ (1913, restauruota 2008-05-25), išklausėme įdomų vietinio gido pasakojimą apie jos atsiradimą ir restauraciją. Zalcburgiečiai buvo liuteroniško tikėjimo tremtiniai. Gumbinėje ant postamento stovi K. Donelaičio biustas (2004-09-25, vietos skulptoriai Nikolajus Tiščenka ir Vitalijus Chvalėjus). Džiugina kai kurie išlikę (atstatyti) senieji pastatai: buvusios Gumbinės apskrities administracijos pastatas su laikrodžiu ir kurantais, miesto simboliu tapusio briedžio bronzinė skulptūra, pastatyta 1912 m., XX a. pab. – XXI a. pr. Vokiečių atstatyta ir naujai pašventinta 1752 m. zalcburgiečių statyta bažnyčia.

LAZDYNĖLIAI – 5 km į rytus nuo Gumbinės, prie plento Eitkūnai – Karaliaučius, įkurti 1683 m. buvusioje karališkojoje girioje, kaip šatulinių kulmiškių kaimas. Čia gimė būsimasis poetas, ev. liuteronų kunigas Kristijo-

nas Donelaitis (1714; po tėvo mirties 1720 m. išsikėlė į Karaliaučių). Jo atminimui Franco O. Tetznerio, Georgo J. J. Sauerweino ir Martyno Jankaus iniciatyva 1896 m. balandžio 8 d. dvairo sode buvo pastatytas paminklinis akmuo su įrašu Duonelaitis. Per I ir II pasaulinius karus sudegė Donelaičių sodyba, parkas, dingo paminklinis akmuo, visiškai sunaikinti kiti pastatai, kapinės. Minint K. Donelaičio 275 metų gimimo jubiliejų 1989 m. pasodinta ąžuolų giraitė, 1992 m. pašventintas naujas paminklinis akmuo (arch. Napoleonas Kitkauskas, meistras Vilius Orvydas). Šiomet naujai išasfaltuotas takas link jo. Padėjome gėlių, sudainavome „Augo girioj ąžuolėlis“.

Toliau pasukome link Ragainės, pro sumenkusio Kraupiško (*Uljanovo*) bažnyčios liekanas. Tolumoje matėme prie Šešupės statomą Baltijos AE, kuri per pavasario potvynį avarijos atveju labai užterštų radioaktyviomis medžiagomis kaip tik dešiniąjį Nemuno krantą Lietuvoje, nes čia nėra apsauginių pylimų kaip kairiajame.

RAGAINĖ (*Neman*) – miestas Nemuno kairiajame krante, 10 km į pietryčius nuo Tilžės. Skalvių žemėje 1397–1409 m. kryžiuočiai pastatė galingą mūrinę pilį, kuri vėliau buvo perstatyta, pritaikyta kalėjimui ir teismui. Per II pasaulinį karą apgriauta, sovietmečiu kuriant filmus buvo sprogdinamos mūro sienos. Išlikę tik griuvėsiai ir priešpilio Laikrodžio bokštas. Sovietmečiu sugriauta daug senųjų pastatų. Bu-

Bažnyčios Ragainėje, kurioje kunigavo M. Mažvydas, liekanos

vusioje liuteronų bažnyčioje (1772; čia iki 1944 m. vyko lietuviškos pamaldos) nuo 1993 m. meldžiasi stačiatikiai, iš kito galo įrengta lietuvių katalikų bažnyčia, įsikūrusi privati baldų parduotuvė, socialiniai butai. Ragainėje kunigavo Martynas Mažvydas (1549–1563), Simonas Vaišnoras (1576–1600), Johannas Hurtelius (1635–1666), Danielius F. Milkus (1788–1818), Karolis A. Jordanas (1832–1851). Ragainės mokytojų seminariją baigė Vydūnas (1885–1888), Vilius Bajoras, Jokūbas Stiklorius.

Prieš 450 metų (1563-05-21) Ragainėje mirė Martynas Mažvydas, pirmosios lietuviškos knygos „Catechismusa prasty Szadei...“ parengėjas. Jam 1998-02-19 prie buvusios bažnyčios pritvirtinta memorialinė lenta. M. Mažvydo atminimą pagerbėme gėlėmis ir giesme „Gijvenimata turies pašlovinta“ iš jo giesmyno.

TILŽĖ (*Sovetsk*) – miestas Nemuno žemupyje, 50 km nuo Ne-

Prie buv. Ragainės bažnyčios Austėja ir Renata gieda „Gijvenima....“

muno žiočių, Nemuno ir Tilželės santakoje, 97 km į šiaurės rytus nuo Karaliaučiaus, 50 km į šiaurę nuo Įsruties. 1289 m. pastatyta pirmoji pilis. Sovietmečiu pilis ir jos teritorija naudota pramoniniams tikslams, 1995 m. parduota privačiam asmeniui nusigriauti, nuo 2000 m. likusių jos griuvėsių išsaugojimu rūpinasi vietos bendruomenės aktyvistai.

Miestas per paskutinį karą labai nukentėjo. Daugiau nei pusė pastatų buvo visiškai arba smarkiai sugriauta. Išliko sinagoga (sovietmečiu įrengta stačiatikių bažnyčia), Vokiečių ev. liuteronų bažnyčios sienos. Neišliko liutuvų ev. liuteronų – nudeginta 1950 m. ir galutinai per porą metų nugriauta, ev. liuteronų Kryžiaus – nuverstas bokštas, sovietmečiu pritaikyta gamybinei paskirčiai; ev. reformatų – sovietmečiu nugriauta, katalikų – sovietmečiu imta ardyti, jos vietoje 2000 m. pastatyta nauja Kristaus Prisikėlimo bažnyčia. Beje, XX a. pradžioje Tilžėje veikė 22 skirtingų konfesijų maldos namai.

Tilžė buvo svarbus liutuvų kultūros centras. Su ja susiję daugelio liutuvų kultūros veikėjų vardai. Iki 1923 m. Tilžė buvo didžiausias liutuvų periodinės spaudos centras Mažojoje Lietuvoje. XIX a. ji tapo Rusijos imperijoje uždraustos liutuvų spaudos lotyniškais rašmenimis spausdinimo vieta (~2500 liutuvų knygų ir ~60 periodinių leidinių). 1892–1944 m. Tilžėje gyveno Vydūnas. Prie namo, kuriame jis gyveno, 1968 m. prikulta memorialinė lenta, 1989 m. pakeista nauja su Vydūno bareljefu (muziejaus nepavyko įkurti), įkurta Sovetsko Vydūno liutuvų draugija. Mūsų apsilankymą prie

pastato primins padėta gėlių puokštė.

VĖLUVA (*Znamensk*) – miestas 45 km į rytus nuo Karaliaučiaus, 38 km į vakarus nuo Įsruties, 10 km nuo Tepliuvos, prie Priegliaus ir Alnos upių santakos notangų žemėje pirmą kartą paminėtas 1323 m. Čia 1629 m. gimė liutuvų raštijos darbuotojas Teofilis Gotlibas Šulcas. Po II pasaulinio karo išliko dalis senamiesčio pastatų, rotušė, bažnyčios liekanos, tiltas.

Vėluvą aplankėme neplanuotai – trumpam išsukome iš kelio į ekskursanto reformato Dano Arlausko gimtinę. Sustojome gatvėje, kur keletą metų gyveno iš Lietuvos į Kaliningradą dirbti pasiųstas geležinkelietis Jonas Arlauskas su žmona Janina. Šeima čia susilaukė pirmagimio, po kelerių metų grįžo į Lietuvą. „Emocijos liejasi per kraštus... – taip savo būseną nusakė Danas, pirmą kartą po daugiau nei penkiasdešimt metų atvažiavęs į gimtąjį miestą. – Nieko iš anų metų neprisimenu, tik ilgą gatvę ir grindinį. Tą patį, ant kurio dabar ir stovime. Ir daug vandens... Niekad nesusimąstydavau, iš kur ta vaikystės vandens vizija, iš kur tas noras gyventi prie tekančio vandens. O, pasirodo, per Vėluvą teka upė Alna. Gal mama šiuo tiltu mėgdavo mane vežioti, o gal esu kada į tą upę ir įkritęs...”

Pasivaišinę gėrybėmis nuo improvizuoto stalo, sugiedoję sveikinimo posmus, įteikėme Danui simbolišką dovaną – seną plytą iš restauruojamo namo su visų ekskursantų palinkėjimais. – (, V.r.ž.“ intarpas).

Vakare per Raušius (Rūsius; *Svetlogorską*) pasiekėme Didžiuosius Kuršius (*Primorje*), kur nakvojome naujame viešbutyje. Čia labai tolimas, nepatogus nusileidimas

prie Baltijos jūros. Tad kitą dieną, nuvažiavę į Raušius, vingiuotu taku nusileidome nuo staus skardžio prie jūros, kur išilgai kranto dar vokiečių laikais išbetonuota promenada. Paplūdimys labai siauras, nes bangos kasmet vis nuplauna dalį smėlio į jūrą. Kurortas karo metais beveik nenukentėjo, tad ir dabar yra nemažai senųjų pastatų.

KARALIAUČIUS (*Kaliningrad*) – miestas abipus Priegliaus upės, 8 km į rytus nuo jo žiočių, turi 432 tūkst. gyventojų. Vokiečių ordino valstybės (1457–1525), Prūsijos hercogystės (1525–1700), Prūsijos karalystės (1701–1772) sostinė, Rytų Prūsijos provincijos (1773–1945), Kionigsbergo apygardos (1818–1945) administracinis centras. Pavadintas *Königsberg* Bohemijos karaliaus Pršemislo II (~1232–1278), dalyvavusio Vokiečių ordino žygyje į Sembą, garbei.

Miesto pradžia – kryžiuočių pilis, pastatyta prūsų sembų gyvenvietėje Tvankstoje. Karaliaučius susikūrė tik 1724 m., kai susijungė 3 atskiros gyvenvietės: *Senamiestis* (1286), *Lyvenikė* (1300) arba *Naujamiestis* ir *Knypava* (1327). Kunigaikščio Albrechto iniciatyva Knypavos saloje 1544 m. įkurtas Karaliaučiaus universitetas (Albertina). Karaliaučius – vienas iš svarbiausių Reformacijos Prūsijoje centrų, darė poveikį Reformacijai ir LDK. Rytų ir šiaurės rytų bastionų pylimo sistema iki šiol vadinama Liutuvų pylimu. Jame, kaip ir kitose miesto vietose, įrengta keletas puošnių mūrinių vartų: Karališkieji (1765), Sakaimio (1848), Rossės sodo (1855). Per karą miesto centre sugriauta apie 70 proc. pastatų. SSRS

nukelta į 8 p. ►

Memorialinė lenta Vydūnui

Danas Arlauskas

vadovybės nurodymu 1967–1968 m. išsprogdintos pilies sienos. Istoriniais pastatais tankiai užstatytą kvartalą vietoje nutiestos naujos gatvės, pastatyti gyvenamieji namai.

Karaliaučius – svarbus lietuvių raštijos, kultūros, švietimo, religijos centras. Iš Lietuvos atvykę lietuviai intelektualai Abraomas Kulvietis ir Stanislovas Rapolionis buvo vieni iš Karaliaučiaus universiteto steigėjų, pirmieji jo profesoriai. Čia XVI a. studijavo M. Mažvydas, 1718–1944 m. veikė Lietuvių kalbos seminaras.

Per apžvalginę ekskursiją visą valandą su autobusu sukinėjomės po Karaliaučių, kuriame buvo net 9 vartai (liko 7). Aplankėme informatyvų miesto muziejų atstatytos katedros bokšte, kuriame taip pat yra ir garsaus vokiečių filosofo Imanuelio Kanto (1724–1804), turinčio ir lietuviško kraujo, muziejinė ekspozicija. Pasakojama, kad pagal Kantą, einantį vakare pasivaikščioti, miestiečiai tikrindavo laikrodžius – pasižymėjo nepaprastu punktualumu.

Katedra – architektūros ir istorijos paminklas, pradėta statyti 1333 m. Po 1544 m. gaisro atstatyta tik su vienu bokštu. Ji tapo Prūsijos kunigaikštystės valdovų panteonu. Čia palaidotas ir vienas lietuvių raštijos pradininkų, Karaliaučiaus universiteto profesorius Stanislovas Rapolionis, LDK kunigaikštis Boguslavas Radvila, prie katedros – išpūdingas I. Kanto kapas.

1944–1945 m. katedra vėl buvo nuniokota. Planuota net ją nugriauti kaip ir pilį, tačiau tam pasipriešino naujieji miesto gyventojai. 1994–2005 m. katedra rekonstruota

Vokietijos lėšomis. Joje įrengtos ev. liuteronų ir stačiatikių koplyčios, miesto muziejus. Bažnyčioje klausėmės sodrios naujai pagamintų vargonų muzikos.

Papietavę „Metropolio“ restorane, įsikūrusiame po centrine Pergalės aikšte, pro Dramos teatrą, F. Šilerio paminklą (1910), Zoologijos sodą (1896) ir kitus turistinius objektus atvažiavome prie paminklo Liudvikui Rėzai, kuris pirmasis tyrinėjo K. Donelaičio kūrybą, gavęs rankraščius iš kun. Johano G. Jordano, parengė ir išleido „Metus“ su vertimu į vokiečių kalbą.

2005-07-01 jam atidengtas paminklas (skulpt. Arūnas Sakalauskas, arch. Ričardas Krištopavičius) – Lietuvos dovana Karaliaučiaus miesto 750 metų jubiliejaus proga. Padėjome gėlių, nuskambėjo Austėjos solo atlikta daina „Gilija“. Tada pasukome link namų.

NARKYČIAI (*Meždureč'e*) – gyvenvietė 16 km į vakarus nuo Įsruties, netoli Aukšinės ir Priegliaus upių santakos. Spėjama, kad šioje vietoje 1273 m. buvo nužudytas garsusis prūsų kulkėlių vadas Herkus Mantas (kalnas Mantegarbis). Sovietmečiu rūmai ir dvaras nugriauti, retos, „suploto“ ovalo formos bažnyčia paversta sandėliu.

ĮSRUTIS, YSRUTYS (*Černiachovsk*) – miestas 84 km į rytus nuo Karaliaučiaus, 60 km į vakarus nuo Kybartų, abipus Unguros upės.

Sunaikintos nadruvių pilies vietoje 1336 m. pastatyta medinė Ordino pilis, 1380 m. – iš akmenų. 1525 m. ji atnaujinta, XVII a. perstatyta, 1881 m. paversta kareivinėmis, joje

Paminklas Liudvikui Rėzai

buvo ir kalėjimas, teismo rūmai. 1945 m. pilis sudeginta, dabar perduota stačiatikiams, greta jos – 2006 m. atstatytas paminklas lietuvių ulonams, žuvusiems I pasauliniame kare.

II-ojo pasaulinio karo metu per britų aviacijos ataką miestas buvo labai sugriautas. Po karo buvo visai nugriautas senamiestis, katalikų bažnyčioje, statytoje 1912 m., įkurta filharmonija, ev. reformatų bažnyčia, statyta 1880–1890 m., 1992 m. atiduota stačiatikiams.

Įsrutyje pagerbtas Rusijos gen. feldmaršalas Michailas Barklajus de Tolis (1761–1818), gimęs Pamūšyje (Pakruojo raj.), krikštytas Žeimeilio ev. liuteronų bažnyčioje, miręs pakeliui į Vokietiją tetos dvare prie Įsručio. Prieš šešerius metus jam pastatytas paminklas – kopija išlikusio Gesviečiuose, kurį 1821 m. pastatė Prūsijos karalius.

STALUPĖNAI (*Nesterov*) – miestas 23 km į rytus nuo Gumbinės,

Katedra Karaliaučiuje

Karaliaučiaus katedros vargonai

12 km į vakarus nuo Rytprūsių-Lietuvos sienos pirmąkart paminėtas 1539 metais. 1585 ar 1589 m. pastatyta ev. liuteronų bažnyčia, 1726 m. sudegė, pastatyta nauja, 1770 m. vėl degė (pamaldos lietuvių kalba laikytos iki XX a. pr.). II pasaulinio karo pabaigoje miestas gerokai sugriautas. Ev. liuteronų bažnyčia 1950 m. nugriauta, išlikusi katalikų Kristaus Širdies bažnyčia (pašventinta 1927 m.; nuo 1994 m. naudojama stačiatikių poreikiams). Stalupėnų mokykloje (pastatas neišlikęs) 1740–1743 m. mokytojavo ir vargonavo K. Done-laitis, 1889–1919 ev. liuteronų bažnyčioje kunigavo Karlas F. Mažeika (parašė Stalupėnų miesto istoriją).

Viena Nesterovo gatvių jau pavadinta K. Donelaičio vardu, o rudenio po remonto vietos biblioteka taip pat gaus jo vardą.

Neįmanoma dėl vietos stokos aprašyti visus patirtus išpūdžius ir išvardinti viską, ką pamatėme, išgirdome per dvi dienas. Daug kur nebuvo laiko net stabtelėti. Tačiau su puikia nuotaika, praturtėję vaizdais ir žiniomis, atsiveikinome su Mažosios Lietuvos žeme iki naujų susitikimų.

Algirdas Mikas ŽEMAITAITIS,
Perspausdinta iš
www.voruta.lt

Mūsų atmintis

OLGA PETRAUSKAITĖ (ŽAROMSKIENĖ) 1913-10-16 – 2006-05-03

Prieš septynerius metus mus paliko senosios kartos inteligentė, biržiečių gimnazistų didžiai gerbta ir mylėta Mokytoja Olga Petrauskaitė-Žaromskienė. Šių metų spalį jai būtų sukakę šimtas metų...

Olga Petrauskaitė gimė 1913 metų spalio 16 d. Biržuose. Jos tėvas Jonas Petrauskas ir motina Ona Variakojytė – emigrantai, iš Amerikos atvykę atostogų į Lietuvą, čia atsitiktinai surado vienas kitą, susituokė ir apsigyveno Biržuose. Netrukus prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas išardė šią gražią šeimą. Po pirmųjų karo mėnesių iš Velykyje Luki atskriejo žinia – mobilizuotas į kariuomenę Jonas Petrauskas po sunkaus sužeidimo mirė. Olga išaugino viena mama, pašventusi dukrai visą gyvenimą.

Olga, baigusi Biržų gimnaziją, įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą studijuoti ekonomiką, kartu lankė ir baigė trimetę meno mokyklą, gavo mokytojos cenzą. Pragyventi Kaune buvo sunku, ir Olga, baigusi tris universiteto kursus, grįžo į Biržus pas mamą, įsidarbino ligoninėje raštvede-ekonomiste, vėliau gimnazijoje – darbelių mokytoja. Buvo aktyvi sportininkė, ypač mėgo čiuožti, žaisti lauko tenisą. Sportas tikriausiai Olga ir suartino su kitu sportininku biržiečiu Baliu Žaromskiu. Netrukus jie susituokė, gimė sūnūs Gitis ir Rimas. Prasidėjęs Antrajam pasauliniam karui, šeimą užgriuvo negandos. Žaromskis nesutiko nei su vokiečių, nei su sovietų okupacija. Už priešišką veiklą buvo saugumo organų suimtas ir nuteistas. Olga, kad išvengtų tremties į Sibirą, per pažįstamus įsidarbino Rokiškio Juodupės vilnionių audinių fabrike „Nemunas“ darbininke ir taip kuriam laikui išnyko iš saugumiečių akiračio. Pas ją gyventi į Juodupę atvyko sūnūs ir mama. Po Stalino mirties grįžęs iš Vorkutos vyras Balys po kelių bendro gyvenimo

metų nusprendė gyventi atskirai ir išvyko į Kauną. Olga Juodupėje gyveno ir dirbo iki pensijos, po to su mama grįžo į Biržus. Augino gėles, aktyviai įsitraukė į Biržų gėlininkų draugijos veiklą, dar dirbo ir Biržų buitinio gyventojų aptarnavimo kombinate, pynė vainikus.

Pablogėjus sveikatai, 1994 metais persikėlė gyventi pas sūnų Rimą į Vilnių, susirado mus – reformatus, įsirašė į parapijiečių sąrašus. Nors bažnyčios lankyti jau nebepajėgė, bet labai domėjosi parapijos reikalais, pergyveno dėl užklupusių mus bėdų. Iki pat paskutiniųjų dienų palaikė ryšius su giminėmis, klasės draugais biržiečiais, savo auklėtiniais iš gimnazijos laikų, kraštiečiais.

Mirė Olga Petrauskaitė 2006 metų pavasarį sodams žydint. Į paskutinę poilsio vietą Kairėnų kapinėse palydėjo kun. Rimas Mikalauskas, artimieji, draugai bei pažįstami.

2013 m. spalio 13 d. prisiminti Olgos Petrauskaitės, padėkoti Viešpačiui, kad teko laimėti ją pažinti, su Ja bendrauti, pagerbti Motinos, Močiutės, Mokytojos į Vilniaus reformatų bažnyčią buvo susirinkę artimieji, draugai, mokiniai...

„V.r.ž.“ inf.

Prie Tolminkiemio bažnyčios-muziejaus.
Nuotr. D. Buinickaitės

KURATORIUS DR. MYKOLAS MIKALAJŪNAS

1936-12-15 – 2012-10-19

2013 metų spalio 20-ąją, praėjus metams ir vienai dienai po mirties, buvo palaidota Mykolo Mikalajūno urna. Simboliška, jog Mykolo palaidai, virtę pelenais, sugražinti žemei Radvilų ažuolyno globos dienomis. Nors dr. M. Mikalajūnas buvo žymus meteorologas, vienas iš Lietuvos Biblijos draugijos įkūrėjų, leidėjas, Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos prezidentas, kuratorius, tačiau daugeliui tikėjimo brolių ir sesių Jis visiems laikams liks... Ažuolu. Vieniems – perkeltine, kitiems – tiesiogine prasme. Ir pastarųjų tikrai bus daugiau. Nes atminties take ypatingai ryškiai įspausti 2011-ieji, kai spalvingas, klegantis reformatų būrys iš visos Lietuvos Molėtų žemėje, netoli Dubingių piliavietės, pasodino Radvilų ažuolyną – tūkstančius gležnų, vos kelių sprindžių medelius... Ir prisiminimuose, ir fotografijose išliko linksmi nusiteikę Mykolas kairiajame didžiojo lauko kampe. Lygiai toje pačioje vietoje, po dviejų metų ruošiant medelius žiemai, mus užklupo Jo netekties žinia... Šiomet, spalio 19-ąją talkininkaudami Ažuolyne, žinome, kad kitądien Kėdainių kapinėse žemė priglaus dr. M. Mikalajūno urną. Uždegę žvakelę prie gerokai užtelėjusio, sutvirtėjusio ažuoliuko, kurio lapeliai linksmi plazdėjo ir net nemanė pasiduoti rudens vėjams, dar kartą prisiminėme Mykolą, Jo nuveiktus darbus, Jo džiaugsmingą, dažniausiai besišypsantį veidą, subtilų humoro jausmą, vaizdingus pasakojimus apie sutiktus žmones, gamtos reiškinius.

Dr. M. Mikalajūnas buvo visapusiška, originali, nesavanaudiška ir labai kūrybinga asmenybė, gyvenimo kelią pradėjusi Kėdainiuose: gimė Kėdainių priemiestyje Janušavoje, mokėsi vidurinėje mokykloje, po to išvažiavo studijuoti meteorologiją į Vilniaus universitetą. Baigęs mokslus, plaukiojo žvejybiniais laivais, dirbo Vilniaus orų biure, Lietuvos hidrometeorologijos valdyboje ir ilgiausiai – Vyriausiosios enciklopedijų redakcijoje: iš pradžių vadovavo Geografijos ir geologijos redakcijai ir galiausiai – Enciklopedijos leidyklos generaliniu direktoriumi.

1995 m. dr. M. Mikalajūnas pradėjo dėstyti Vilniaus pedagoginiame institute (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas). 1992 m. susikūrus Lietuvos Biblijos draugijai, buvo išrinktas jos vykdomuoju direktoriumi. Šiose pareigose išdirbo beveik dvidešimt metų. Redagavo, rūpinosi įvairių Biblijų leidimu: Biblija vaikams, ekumenine Biblija, kurią naudoja katalikai, stačiatikiai, ev. liuteronai; kanonine Biblija – naudojama ev. reformatų ir kitų protestantų. Dievo Žodį lietuvių, rusų, lenkų kalbomis skleidė, nešė ir vežė į atokiausias Lietuvos vietas.

1993 m. įkūręs krikščionišką leidyklą „Apyaušris“, leido religinę reformatų literatūrą, kasmet paruošdavo ir išleisdavo kalendorius „Gyvenimo palydovas“, Lietuvos Biblijos skaitymo draugijos „Bibliją skaitome kasdieną“, almanachą „Reformatų metai“ ir kt. leidinius. Mykolą mums primins Jo leisti leidiniai ir medeliai Radvilų ažuolyne...

Radvilų ažuolyno sodintojai

Spalio 19 d. paruošę medelius žiemai, prisiminėme Mykolą Mikalajūną, kuris prieš trejus metus su visais kartu sodino šį ažuolyną

Laimėjusiam gerą kovą...

skiriu Mykolui:
vyriui ir gyvenimo bendrakeleiviui,
kolegai geografui...

Jau taip sutapo:

*ant žemės veido rudeninio
ir mano liūdesio, laiškai
pabyra raštai lapų,
plaunamų gal ašarų,
o gal – lietaus...*

*Vis Tavo laiško laukiam –
nerašai...*

*Vis Tavo rankų stinga –
kas priglaus...*

*O atmintyje – vis šypsais,
vis skubi, ir tavo žodžiai:
laiko per mažai...*

*Tik tam minčių per laiką traukiny –
Tu nenutolsti, Tu arti esi...*

*Girdi širdžių plakimą mūs visų,
mums patikėjęs dabartį, rytojų.*

*Iškilių grožį savo debesų
mums pažeri žemyn iš Rojaus,*

*o ten, kaip Klaptono dainoj,
mes susitiksim po vargų ir kelio,*

*o šiandien Tavo žemėje gimtoj,
po Kėdainių krašto dangumi,*

*paliekam poilsui sugrįžusio
Tavęs saujelę...*

Genutė Mikalajūnienė
2013 metų spalio 19-ta: 03.42.18

I N F O R M A C I J A

Spalio 5 d. Lietuvos ev. reformatų Konsistorija į eilinį posėdį rinkosi ne tradicinėje vietoje Biržuose, o Papilyje – vienoje labiausiai nukentėjusių nuo „vilkų avies kailyje“ evangelikų reformatų parapijoje. Po posėdžio pranešimą apie Bažnyčios teisinę padėtį bei su ja susijusius teisinius procesus skaitė Bažnyčios advokatas Tadas Kelpšas, kurio paklaustyti buvo susirinkę ne tik Papilio ir aplinkinių vietovių reformatai, bet ir kitų parapijų Sinodo delegatai, dvasiniai ir pasaulietiniai Sinodo kuratoriai, eiliniai parapijiečiai. Pasivažišinę atsivežtais skanėstais, dėkojo Dievui tradiciškai evangelikų pirmąjį spalio savaitgalį švenčiamose Padėkos pamaldose Papilio evangelikų reformatų bažnyčioje. Pamaldas laikė Biržų klebonas, Papilio administratorius kun. Rimas Mikalauskas ir Vilniaus klebonas kun. Raimondas Stankevičius, subtiliai vargonavo Papilio vargonininkė Vigilija Macienė.

Spalio 16 d. Medeikių vaikų globos namuose VŠĮ „Vaiko užuovėja“ lankėsi Biržų r. savivaldybės merė Irutė Varzienė, administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėja Giedra Gedvilienė bei administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėja Eugenija Prokopovičienė. Merė domėjosi globojamų vaikų gyvenimo ir priežiūromis sąlygomis, susipažino su įstaigoje vykstančiais pokyčiais, su darbuotojais aptarė kylančias problemas. Pastebėta, jog siekiant sudaryti kuo geresnes sąlygas tėvų globos netekusiems vaikams, rėmėjų lėšomis palaipsniui atnaujinamos gyvenamosios bei bendro naudojimo patalpos. Kalbėtasi apie galimybę įsteigti psichologo pareigybę, kurios įstaigai labai reikia. Šiuo metu viešojoje įstaigoje „Vaiko užuovėja“ gyvena 20 vaikų. Iš jų 14-

ai vaikų nustatyta nuolatinė globa, 6 vaikai globojami laikinai.

Spalio 23 d. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje įvyko minėjimas, skirtas Brastos Biblijos išleidimo 450-osioms metinėms, atidaryta jubiliejinė paroda ir pristatytas bendras Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Centrinės mokslinės Jakubo Kolaso bei Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekų projektas – kompaktinė plokštelė „Brastos Biblija: 450-osioms išleidimo metinėms“ (rusų k.). Renginio partnerė – Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija. Renginį vedė LMA Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas. Gausiai susirinkusiai auditorijai apie minimos Biblijos išleidimo svarbą, jos aukštą meninį lygį pasakojo iškiliausia Reformacijos žinovė, istorikė habil. dr. Ingė Lukšaitė, taip pat kalbėjo menotyrininkė dr. Jolita Liškevičienė, kalbininkė dr. Gina Kavaliūnaitė Holvoet, knygotyrininkės dr. Natalija Beriozkina ir dr. Daiva Narbutienė. Evangeliškas giesmes pagiedojo Austėja Nakienė ir Janina Pamarnackienė.

Spalio 23 d. pavakare į Vilniaus ev. reformatų bažnyčią rinkosi visi,

kurie norėjo padėkoti Aukščiausiam, kad prieš metus leido sugrįžti į reformatų Maldos namus, kad galėjo čia jau visus metus mels-tis, šlovinti ir džiaugtis, susitikti vieni su kitais ir būti bendrystėje su Viešpačiu. Sinodo teisininkas skaitė pranešimą apie Bažnyčios dabartinę teisinę padėtį.

Lapkričio 9 d. Tauragėje vyks XII-asis šiuolaikinės krikščioniškos muzikos festivalis SIELOS 2013. Šiuolaikiška krikščioniška muzika Lietuvoje gyvuoja jau ne vienerius metus, tačiau jaunam, kuriančiam krikščioniui pristatyti savo kūrybą vis dar sudėtinga. Todėl vienas iš festivalio dalyvių tikslų – būti atsvara narkotikų ir agresijos kultūrai, dainuoti ir kalbėti apie kitokį gyvenimą. Šis festivalis yra vienintelis toks šalyje ir siekia supažindinti visuomenę su šiuolaikine krikščioniška muzika ir padrašinti bei palaikyti jos kūrėjus – jaunus krikščionis nešti bendraamžiams amžinąsias vertybes, uždegti Lietuvos jaunimą kasdien gyventi dorą, pilną meilės Dievui, artimui ir Tėvynei gyvenimą. Festivalis stiprina ekumeninį katalikų, protestantų ir kitų krikščioniškų konfesijų bei denominacijų bendravimą.

A.A.

Štai siela jau Elijo vežime aukštuoju trauk keliu, jau angelai didžiam surinkime apstoję iš šalių giesmėmis nepaliauja skelbti Dievo šlovę...

193 giesmė iš 1915 m. Lietuvos ev. reformatų Giesmyno

Spalio 29 d. eidama 96-uosius metus iškeliavo Amžinybėn vilnietė reformatė, parapijos narė nuo pirmųjų atsikūrimo metų

OLGA TAMULĖNAITĖ – MYKOLAITIENĖ,
lietuvių ev. reformatų Bažnyčios išeivijoje ilgamečio Kolegijos prezidento, kuratoriaus Motiejaus Tamulėno sesuo. Reiškiame gilią užuojautą Jos dukrai Aidai, anūkei Ariadnei ir visiems, kuriems Ji buvo mylima ir gerbiama Mamulė.

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Sveikiname

panevėzietę reformatę
MARIJĄ KORSAKIENĘ
 lapkričio 1 dieną
 švenčiančią

100 metų jubiliejų.

Linkime stiprios sveikatos,
 nesenkančio optimizmo ir
 Viešpaties palaimos!
 Telaiko Kūrėjas Jus ant
 savo delno, saugodamas ir
 laimindamas, įkvėpdamas
 ir stiprindamas, kad
 nesuklūpdama ir toliau
 eitumėte Gyvenimo keliu.

Panevėžio ev. reformatų parapija

Sveikiname

DONALDĄ SINKUTĘ ir
DONATĄ VENSKUS,
 spalio 26 d. susituokusius
 Vilniaus ev. reformatų
 bažnyčioje.

**Vilniaus ev. reformatų
 parapijos taryba**

Sveikiname parapijietes

ALDONĄ ČYGAITĘ – ŠERNIENĘ,
 spalio 17 d. atšventusių 70-ies metų Jubiliejų,
JŪRATĘ JAŠINSKAITĘ – MARGEVIČIENĘ,
 spalio 18 d. atšventusių 85-ių metų Jubiliejų.

Linkime Jums sveikatos, energijos ir Viešpaties palaimos!

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

LAIDA EVANGELIKAMS
„KELIAS“

Per „LRT Kultūra“ –
 kiekvieną šeštadienį
 10.15 val.

Laidos autorė
 Ina Drašutienė,
 mob. tel. +370 686 59625,
 el.paštas: inadra@takas.lt

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
 tel.: +370 5 2627585
 mob.tel.: +370 655 24403

Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius
 tel.: +370 5 2639004
 mob.tel.: +370 652 11944

www.klion.lt

**Lietuvos reformatų Bažnyčios
 vadovybė:**

**Gen. superintendentas
 kun. Tomas Šernas**
 gyv. Vilniuje, mob. 8 687 56 846

**Lietuvos ev. reformatų
 Konsistorijos prezidentas
 kurt. Petras Romualdas Puodžiūnas**
 mob. 8 610 04399; n. 8 45 432952
 Interneto svetainės adresas
 www.ref.lt

Lietuvos reformatų dvasininkai:

**Vicesuperintendentas
 kun. Rimas Mikalauskas**
 gyv. Biržuose, mob. 8 686 66 383,
kun. Raimondas Stankevičius
 gyv. Vilniuje, mob. 8 655 43 678
kun. Sigita Švambarienė
 gyv. Biržuose, mob. 8 681 66 661

kun. Tomas Sakas
 gyv. Klaipėdoje, mob. 8 656 45 016
katechetas Neilas Čijunskas,
 gyv. Klaipėdoje, tel. 8 612 58 731

kun. dr. Kęstutis Daugirdas
 gyv. Vokietijoje

diak. Gitana Gasiūnaitė
 gyv. Prahoje
 el. p. g.gitana@seznam.cz

Parapijos vadovybės telefonai:

**Seniūną tarybos pirmininkas
 Alvydas Verbickas**
 mob. 8 698 86296,

pavaduotoja Danguolė Juršienė
 241 6981 n., mob. 8 612 20 402

Seniūnės:

Vida Cupreva
 236 3224 d. mob. 8673 04537

Dalija Gudliauskienė
 242 9118, mob. 8 685 74 951,

Donata Indriūnaitė
 234 2824, mob. 8 673 84 929

Olga Tamulėnaitė
 277 0314 n., mob. 8 613 60242

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
 Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
 el.paštas: dalija@mail.lt

**Parengė Dalija Gudliauskienė,
 Redagavo Raimondas Natka,
 Dalia Pronskietytė**

Leidėjas:

Vilniaus ev. reformatų parapija
 Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina
 savo nuožiūra

**Laikraštis platinamas už auką.
 Leidžiamas tik iš surinktų aukų.**